

MÁLEFNI

Heilbrigðismál

1)

Birta María Vilhjálmsdóttir

Framsöguerindi (3 mín. og 4 sek.)

Forseti.

Mikilvægi forvarna í heilbrigðismálum er alltaf að aukast enda er heilsuvernd og heilsurækt mikilvægur þáttur til að skapa dugandi og heilbriggt samfélag. Þáttur forvarna í lýðheilsu skilar sér í minna álagi og dregur úr kostnaði við heilbrigðiskerfið. Á undanförunum árum hefur þekking og skilningur á gildi forvarna til að takast á við sjúkdóma og vanheilsu aukist. Sameinuðu þjóðirnar hafa nýverið sett fram svonefnd heimsmarkmið um sjálfbæra þróun og eiga þessi markmið að leiða til betra lífs, lífsskilyrða sem og betri umgengni við umhverfið.

Fjölmargar rannsóknir hér á landi sem og erlendis hafa sýnt að þátttaka barna og ungmenna í margs konar íþrótt- og æskulýðsstarfi dregur úr líkum á að unglingar leiðist út í neikvætt atferli. Þeir unglingar sem leggja reglulega stund á hreyfingu eða íþróttir eru síður líklegir til að upplifa þunglyndi eða ánetjast vímuefnum. Íþróttastarf er því talið hafa víðtækt forvarnagildi og stuðla að betri námsárangri, betri líðan og meiri sjálfsvirðingu.

Framkvæmdaáætlun Sameinuðu þjóðanna leitast við að tryggja öllum mannréttindi og ná fram kynjajafnrétti. Að skapa öllum börnum og ungmönnum uppeldisaðstæður og umhverfi sem eflir sjálfstraust þeirra og sjálfsmýnd sem einkennist af samkennd.

Rannsóknir benda til þess að regluleg hreyfing dragi úr þunglyndi og bæti andlega heilsu. Næg hreyfing er öllum mikilvæg ekki síður en hollur matur og ættu allir að hafa tök á að hreyfa sig minnst klukkustund á degi hverjum.

Það er því mikilvægt að börnum og unglingum sé gert kleift að leggja stund á þá íþrótt sem þau kjósa með þeim hætti að þær séu hluti af skólastarfi með markmiðssetningu. Hver einstaklingur þarf að setja sér markmið í hreyfingu eins og öðru námi. Hreyfing yrði þannig

sambætt daglegu lífi sem flestra barna og unglunga. Hreyfing er nauðsynleg fyrir líkamlega, andlega og félagslega heilsu og vellíðan. Hreyfing stuðlar að bættri líkamshreysti, eykur félagslega færni, áhugahvöt og eflir sjálfstraust sem er sérstaklega mikilvægt þar sem draga þarf úr kyrrsetu unglunga vegna skjánotkunar. Ungt fólk ætti þannig að eiga þess kost að stunda fjölbreytta hreyfingu sem því finnst skemmtileg og er í samræmi við færni þess og getu. Þannig er grunnurinn lagður að lífsháttum sem fela í sér daglega hreyfingu til framtíðar.

Við viljum leggja til við Alþingi að meira verði gert til að stuðla að heilsueflingu barna og ungmenna, meðal annars með því að auka hreyfingu ásamt viðeigandi fræðslu um næringu og geðrækt.

2)

Friðrika Bóel Jónsdóttir

Andsvar (90 sek.)

Forseti.

Alþjóðleg rannsókn um heilsu og líf skjör skólanema hefur verið lögð fyrir íslensk börn og ungmenni í 6., 8. og 10. bekk frá árinu 2006. Þar eru margvíslegir þættir í lífi ungs fólks kannaðir. Í nýjustu niðurstöðum, sem eru frá árinu 2018, kemur fram að þróun á líðan ungmenna sé slæm og að marktæk aukning sé á kvíða og depurð unglunga milli ára.

Í mínum skóla er starfandi námsráðgjafi, hjúkrunarfræðingur og iðjuþjálfari. Það er þjónusta sem er frábært að geta nýtt. Því miður er það alls ekki svo í öllum skólum. Við höfum líka aðgang að sálfræðingi en ekki komast allir að þar sem hann er ekki í fullu starfi við skólann.

Að mínu mati er aðgengi ungmenna að skólasálfræðingum of lítið. Í sumum skólum koma sálfræðingar einu sinni til tvisvar í mánuði og ekki allir komast að. Oft eru það námsráðgjafar sem sinna líðan nemenda en þeir eru ekki í öllum skólum. Þessi þjónusta er ekki lögbundin en þörfin fyrir hana eykst með hverju ári. Aðgengi að þessari þjónustu ætti að vera gott svo hægt sé að grípa inn í áður en vandinn verður of mikill.

Samkvæmt þriðju grein barnasáttmálans skulu allar ákvarðanir eða ráðstafanir yfirvalda er varða börn byggðar á því sem er börnum fyrir bestu. Setja á lög og reglur sem tryggja börnum þá vernd og

umönnun sem velferð þeirra krefst. Því ætti að efla þessa þjónustu við börn og ungmenni, með því að tryggja að það sé skólasálfræðingur í öllum skólum. Vissulega er það dýrt og krefst forgangsröðunar en hvers virði er geðheilbrigði barna og ungmenna? Hvers virði er eitt líf?

3)

Guðmundur Grétar Magnússon

Andsvar (90 sek.)

Forseti.

Það er svo margt, ef að er gáð,
sem um er þörf að ræða ...
... orti Jónas Hallgrímsson á sínum tíma.

Heilbrigðismál eru þar á meðal.

Heilbrigð skynsemi segir okkur að það sé býsna margt sem fellur undir heilbrigðismál, m.a. velferð ungmenna. Velferð ungmenna verður á hinn bóginn ekki tryggð nema ríki og sveitarfélög, heimili og skóli taki höndum saman.

Þar skal heitið á vilja og von.

En margt er við að etja.

Skólaforðun er nýtt og vaxandi vandamál í íslensku skólasamfélagi og hefur verið talsvert rætt í skólum og fjölmiðlum í vetur. Í mínu heimahéraði í Húnaþingi vestra er við þennan vanda að glíma, s.s. víðar en skólastjórinn okkar greindi frá því í ræðu á skólaslitunum um daginn að sveitarfélagið hafi ákveðið að setja á stofn tilraunastöðu stuðningsfulltrúa til eins árs. Skyldi fulltrúinn vera heimilum og skóla til aðstoðar og ráðgjafar í þessum efnum og sömuleiðis handleiða börnin og unglingana með það að markmiði að greina ástæður skólaforðunar og reyna í framhaldinu að vinna með nemendum í því að sækja skólann á ný í samstarfi og samvinnu við foreldra og skóla. Mjög líklegt er að fleiri sveitarfélög þurfi að koma slíkri stuðningsstöðu á fót og þá er mikilvægt að stjórnvöld, og ekki síst menntamálaráðherra, séu meðvituð um vandann og sérstaklega að þetta hafi í för með sér aukakostnað fyrir sveitarfélögin.

Skólaakstursleiðir á misjöfnum malarvegum er hitt málefnið sem hér er gert að umtalsefni. Vissulega er það svo að skólabörn í dreifbýli þurfa að aka allnokkra leið á hverjum skóladegi. Sum mega aka þokkalegt malbik á meðan önnur ferðast tugi kílómetra á dag á misjöfnum malarvegum. Í mínu héraði er einn vegur - Vatnsnesvegur - sérlega slæmur vor og haust. Aukinn ferðamannastraumur hefur sitt að segja um að allar minni háttar úrbætur eru fljótar að fjúka burt eða renna út í sandinn. Þetta gerir það að verkum að þegar skólabörnin fara um veginn veldur ósléttur og holóttur vegurinn þeim óþægindum og ógleði. Því má með sanni segja að slæmar skólaakstursleiðir ógni velferð ungmenna og geti jafnvel valdið skólaforðun til lengri tíma litið. Þannig er mikilvægt að setja uppbyggingu skólaakstursleiða á malarvegum í forgang með velferð ungmenna í huga.

Það er svo margt ef að er gáð
sem þörf er um að tala
ég held það væri heillaráð
að hætta nú að mala.

4)

Thea Magdalena Guðjónsdóttir

Andsvar (90 sek.)

Forseti.

Skjátími ungra barna og unglunga er í flestum tilvikum allt of langur. Í staðinn fyrir að fara út að leika, teikna eða lesa þá vilja krakkar aðeins vera í tækjum. Þeir eru á samfélagsmiðlum og í leikjum sem margir eru tilgangslausir. Leikirnir eru hannaðir þannig að erfitt er að hætta að spila þá, það er alltaf meira og meira sem hægt er að gera í leiknum. Á samfélagsmiðlum sjá krakkar aðra unglunga eða frægt fólk sem þeir bera sig saman við, bæði hvað varðar útlit og eigur, og halda að sumir hlutir séu bara sjálfsagðir. Samfélagsmiðlanotkun getur valdið streitu, kvíða og vanlíðan. Svo verða unglingar áhyggjufullir ef þeir eru ekki með símann í höndunum og halda að þeir séu að missa af einhverju sem vinirnir eru að gera eða eitthvað álíka.

Ef unglingar eru allt of mikið í tækjum getur það haft slæm áhrif á andlega og líkamlega heilsu, leitt til offitu og stoðkerfisvanda vegna hreyfingarleysis en einnig til kvíða og

þunglyndis. Vísbendingar eru um að ung börn, sem eru mikið í snjalltækjum, eigi einnig erfiðara með að læra tungumálið, að þroskast og muna, að lesa úr aðstæðum og eiga félagsleg samskipti.

Það er því mikilvægt að allt samfélagið, börn, foreldrar, skólar og stjórnvöld, ákveði hvernig best sé að nota snjalltæki og umgangast samfélagsmiðla til að unga fólkið okkar þjáist ekki af kvíða og þunglyndi heldur njóti þvert á móti góðrar líkamlegrar heilsu.

5)

Roman Chudov

Andsvar (90 sek.)

Forseti.

Mér finnst eitt af mikilvægustu vandamálum varðandi heilbrigði unglunga og fullorðna vera offita. Offita leiðir til margra sjúkdóma í hjarta og lifur, til dæmis til hjartaáfalla, sykursýki og krabbameins. Ásamt öðru getur offita leitt til eineltis í skólanum og getur þess vegna haft slæm áhrif á andlegt ástand unglunga. Óhollt mataræði og aðgerðalaus lífsstíll eru helstu ástæðurnar fyrir offitu. Samkvæmt skýrslu sérstaks umboðsmanns Sameinuðu þjóðanna, Olivier De Schutter, deyja í öllum heiminum 2,8 milljónir manna vegna sjúkdóma sem tengjast offitu. Það er meira en fjöldi þessi fólks sem sveltur til dauða.

Við getum hvatt unglunga til að ástunda heilbrigðan lífsstíl með því að fræða þá um heilbrigðan lífsstíl og segja frá ókostum og sjúkdómum sem geta fylgt offitu. Við getum haft fræðslu í skólum um hollt mataræði og haft daglega hreyfingu í öllum skólum. Við getum boðið upp á kennslu um næringarfræði í öllum skólum. Við getum haft grænmeti, ávexti og hnetur án skatta til þess að þessi matur sé í boði fyrir alla.

Það er mjög mikilvægt að ríkisstjórnin hvetji fólk til að tileinka sér heilbrigðan lífsstíl og við getum lagt grunninn í leikskólanum og grunnskólanum.